

ศึกษาความเป็นไปได้การเปลี่ยนแปลงโนรา 12 ท่ารำ (ของคน) สู่นรกกินรีศรีวิชัย (ขานก)

อิงอร เพ็ชรเขียว และ พลากร พันธุ์มณี

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย อ.เมือง จ.สงขลา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการเปลี่ยนแปลงโนรา 12 ท่ารำ (ของคน) สู่นรกกินรีศรีวิชัย (ขานก) เพื่อเป็นองค์ความรู้และสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมโนรกกินรีศรีวิชัย ว่าสามารถทำท่ารำได้เช่นเดียวกับท่ารำแม่บท 12 ท่าของครูโนราหรือไม่ ดังนั้นเพื่อพัฒนารูปแบบที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันได้หลากหลาย ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาท่ารำ 12 ท่าของครูโนรา ที่มีการสืบทอดแพร่หลายที่สุด จึงเลือกครูโนราขุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) ซึ่งปัจจุบันได้รับการสืบทอด อนุรักษ์และรวบรวมเป็นองค์ความรู้ถ่ายทอดจาก อาจารย์ธรรมนิศย์ นิคมรัตน์ มาเป็นต้นแบบในการสร้างสรรค์ผลงาน การวิจัยได้กำหนดขั้นตอน โดยศึกษาท่ารำของครูนำท่ารำมาเป็นแบบสำหรับปั้นแบบจำลอง (Mass Model) รูปโนรกกินรีศรีวิชัยตามท่ารำ 12 ท่ารำนั้น แล้วคัดเลือกเพื่อเพิ่มรายละเอียดเครื่องทรงและเครื่องประดับให้ครบถ้วนจำนวน 4 ท่า

จากผลการวิจัยพบว่าโนรกกินรีศรีวิชัยสามารถทำได้ทางตามต้นแบบได้หมดทั้ง 12 ท่ารำ รวมไปถึงสามารถใส่เครื่องทรงเครื่องประดับของโนราได้อย่างงดงาม จึงเห็นว่าเป็นการเพิ่มโอกาสในการนำโนรกกินรีศรีวิชัย มาเป็นของที่ระลึกให้มีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้นด้วย

คำสำคัญ : โนรา 12 ท่ารำ (ของคน) , กิโนรกกินรีศรีวิชัย (ขานก)

The Feasibility study in Evaluation of Twelve Positions of Nora (Human dance) into Nora – Kinnaree Srivijaya (Bird's leg)

Engaon Phetkeaw And Palagron Punmanee

Faculty of Architecture. Rajamangala University of Technology Srivijaya, Songkhla

Abstract

The study objectives were to investigate the Feasibility of 12 Nora Thai dance positions towards Nora-Kinnaree Srivijaya (Bird's leg), and to build up the knowledge of the creative sculpture arts of Nora –Kinnaree Srivijaya as it was claimed as the same position of 12 Nora Thai dance positions taught by original instructors/trainers (Kru). It can be said that this development of Nora Thai dance positions can be viewed in various dimension researcher selects. The 12 Nora Southern local dance positions of Khun Appathum Narakorn (Pum Thewa) which has recently been transferred to the next generation known as Ajarn Tammanit Nikomrat, was patterned in this present study. Research has determined the process by study 12 Nora Southern local dance positions and become to sculpture of mass model of The 12 Nora Southern local dance positions. And selects to add the details of Royal apparel and accessories completely as 4 Nora Thai dance positions.

The results revealed that Nora-Kinnaree Srivijaya was claimed as the same position of 12 Nora dance position and to dress up Royal apparel and accessories as elegantly. It appears that to increase opportunities of Nora-kinnaree Srivijaya towards to various of souvenir.

Key words : Nora Thai dance positions, Nora-Kinnaree Srivijaya (Bird's leg)

บทนำ

โนรากิณรีศรีวิชัย ได้ประดิษฐ์ขึ้นมา เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ในหมวดศิลปวัฒนธรรม จากแนวคิด 3 อย่าง

- โนรากิณรีศรีวิชัย สัญลักษณ์ แทนศิลปวัฒนธรรม
- ภูมิพลแห่งปัญญา สัญลักษณ์ แทนการศึกษา
- พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร สัญลักษณ์ แทนประวัติความเป็นมาของคำว่า “ศรีวิชัย”

“โนรากิณรีศรีวิชัย” เป็นการประดิษฐ์โดยรวมเอารูปแบบของ 2 สิ่ง ซึ่งมีคุณลักษณะที่สัมพันธ์กัน มีประวัติความเป็นมาที่สอดคล้องกันแสดงความเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น โดยการรวมเอาช่วงล่างของกินรี สัญลักษณ์แทนความเป็นภาคกลาง (แสดงความเป็นไทย) เพราะในงานศิลปะไทยได้นำเอาสัญลักษณ์ของกินรีซึ่งมีลักษณะครึ่งคนครึ่งนกมาใช้สร้างสรรค์ ทางบาลีแปลว่า “นางฟ้า” ซึ่งมีแพร่หลายในเรื่องพระสุธนมโนราห์ ซึ่งเป็นนางเอกที่เป็นนางกินรี มีลักษณะท่อนบนเป็นหญิงงามท่อนล่างเป็นนก นับว่ามีความสัมพันธ์กับโนราซึ่งเป็นการแสดงพื้นบ้านของทางภาคใต้ โดยมีลักษณะเฉพาะทางด้านการแต่งกายที่มีความเป็นเอกลักษณ์ นำมาประกอบช่วงบนของโนรากิณรีศรีวิชัย คือนำเครื่องแต่งกายของโนราที่มีการประดับลูกปัดและการสวมเทริด จัดว่าเป็นสัญลักษณ์แทนความเป็นภาคใต้ ซึ่งเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย นำมาประกอบร่วมกันอย่างมีเอกภาพ

ซึ่งโนราของทางภาคใต้ที่มีต้นฉบับเป็นคุณนั้น มีท่ารำที่มีลักษณะความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ โดยท่ารำพื้นฐานเรียกว่า “ท่าครู 12 ท่ารำแม่บท” โนรากิณรีศรีวิชัยจึงมีต้นแบบจากโนรา ซึ่งมีท่าทางและลักษณะที่แตกต่างตามสายของครูโนรา ซึ่งในที่นี้ได้ทำการศึกษาคูของโนราขุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) เท่านั้น ซึ่งมีลักษณะที่ยึดถือแพร่หลายกันมาจวบจนปัจจุบัน

ผู้ศึกษามีต้องการประดิษฐ์ “โนรากิณรีศรีวิชัย” ที่มีลักษณะสัมพันธ์กับท่าทางแม่แบบของโนรา เพื่อแสดงความเป็นเอกลักษณ์ จึงได้ทำการศึกษาคูการเปลี่ยนแปลงโนรา 12 ท่ารำ (ของคน) สู่นอากิณรีศรีวิชัย (ขานก) สามารถทำท่าทางให้เหมือนต้นแบบ โดยเฉพาะโนรา 12 ท่ารำครุ นั้นเป็นสิ่งจำเป็นและเพื่อจัดท่าองค์ความรู้เกี่ยวกับท่าทางของโนรากิณรีศรีวิชัย

การดำเนินการวิจัยได้ทำการทดลองปั้นขึ้นรูป โนรากิณรีศรีวิชัย ที่มีขนาดความสูง 23 เซนติเมตร ด้วยดินน้ำมัน สร้างเป็นแบบจำลอง (Mass Model) หรือเป็นรูปทรงอย่างง่าย ๆ โดยปั้นเลียนแบบท่าทาง จากภาพถ่ายการรำโนราของ โนรา พุ่ม เทวา และอาจารย์ธรรมนิตย์ นิคมรัตน์ ทั้ง 12 ท่า เพื่อเปรียบเทียบดูความเป็นไปได้ของ , การทรงตัว , ความถูกต้องประจำท่ารำของลักษณะมือและขา , เส้นที่แสดงถึงความแข็งแรง สง่า ของท่ารำโนรา และเส้นเชิงนัยที่แสดงความอ่อนช้อยในศิลปะไทย จากนั้นคัดเลือกรูปปั้นที่มีความแตกต่างของท่าทางกันมากที่สุด 4 รูป เพื่อนำมาปั้นใส่เครื่องประดับให้สมบูรณ์ ทำแม่พิมพ์ แล้วหล่อขึ้นงานด้วยวัสดุเรซิน สำหรับเป็นต้นแบบที่มีความแข็งแรงและเพื่อวิเคราะห์ความกลมกลืน ความมีเอกภาพของรูปปั้นเมื่อใส่องค์ประกอบต่างๆครบถ้วน

ซึ่งผลการทดลองสร้างแบบจำลองในเบื้องต้นเกี่ยวกับการศึกษาช่วงขา พบว่าเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับบริเวณช่วงมือและแขนที่ทำท่าทางแตกต่างกัน ซึ่งสามารถทำได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ การเปลี่ยนแปลง 12 ท่ารำ (ของคน) สู่นอากิณรีศรีวิชัย (ขานก)
2. เพื่อจัดทําเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับท่าทางของโนรากิณรีศรีวิชัยกับ“ท่าครู 12 ท่ารำแม่บท”
3. เพื่อต่อยอดการประดิษฐ์ประติมากรรมโนรากิณรีศรีวิชัยลอยตัว 12 ท่ารำในรูปแบบของที่ระลึก

ระเบียบวิธีวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง “ศึกษาคูการเปลี่ยนแปลง 12 ท่ารำ (ของคน) สู่นอากิณรีศรีวิชัย (ขานก) เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยกำหนดขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาท่ารำของ 12 ท่าที่เป็นท่าครู จากโนราสายขุนอุปถัมภ์นรากร (โนรา พุ่ม เทวา)โดยศึกษาจากภาพถ่ายและจากการสัมภาษณ์อาจารย์ ธรรมนิตย์ นิคมรัตน์
2. ศึกษาท่ารำของ 12 ท่าที่โนรากิณรีศรีวิชัย สามารถทำท่าทางเลียนแบบได้โดยการสเก็ตภาพขนาดเล็ก 12 ท่ารำ ด้วยดินน้ำมัน
3. วิเคราะห์ข้อมูลแล้วสร้าง Mass Model รูปแบบจำลอง เป็นรูป 3 มิติ โนรากิณรีศรีวิชัย ขนาดความสูง 23 เซนติเมตร
4. รวบรวมข้อมูลทางด้านรูปแบบ เทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์จากรูปแบบจำลองที่นำมาทดลองสร้างสรรค์เพื่อต่อยอดการประดิษฐ์งานประติมากรรมที่ระลึกของโนรากิณรีศรีวิชัยโดยการถ่ายภาพแสดงกระบวนการเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบเอกสารรายงานวิจัย

ผลการวิจัย

ผลจากการทดลองเบื้องต้นเกี่ยวกับเป้าหมายในการศึกษาค้นคว้า แบ่งออกได้ดังนี้

1. “โนราภินรีศรีวิชัย”สามารถประดิษฐ์ตามทำรำได้ครบทั้ง 12 ท่า
2. สามารถสร้าง องค์ความรู้ ทำรำที่เป็น “ท่าครู 12 ท่ารำแม่บท”ให้กับโนราภินรีศรีวิชัย โดยได้ลือกับท่ารำของครูโนราที่ได้รับการยอมรับนับถือในวงกว้าง
3. ในด้านการประดิษฐ์ “โนราภินรีศรีวิชัย”ออกมาเป็นรูปแบบประติมากรรม ทั้ง 12 ท่านั้น สามารถประดิษฐ์ได้ตามต้นแบบมีความถูกต้องประจำท่ารำของทั้งลักษณะมือและขา สามารถทรงตัวได้เป็นอย่างดี
4. จากที่ได้คัดเลือกรูปปั้นที่มีความแตกต่างของท่าทางกันมากที่สุด 4 รูป เพื่อนำมาปั้นใส่เครื่องประดับให้สมบูรณ์ ผลงานที่ได้มีความงดงาม มีความแข็งแรง สง่างามท่ารำโนรา มีความอ่อนช้อยต่อเนื่องของเส้นตามศิลปะไทยโบราณ
5. “โนราภินรีศรีวิชัย” นับว่าเป็นเอกลักษณ์สำคัญของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งสามารถพัฒนาต่อยอดประดิษฐ์เป็นของที่ระลึกได้หลากหลายรูปแบบรวมถึงการนำข้อมูลไปออกแบบการแสดงประกอบดนตรีได้

ดังนั้นผลการปฏิบัติการเบื้องต้นสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาความเป็นไปได้ การเปลี่ยนแปลงโนรา 12 ท่ารำ (ของคน) สู่โนราภินรีศรีวิชัย (ขานก) ผู้วิจัยได้วางวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ การเปลี่ยนแปลง 12 ท่ารำ (ของคน)สู่โนราภินรีศรีวิชัย(ขานก)
ผลวิจัยระบุ สามารถเป็นได้ทั้ง 12 ท่ารำ มีการแสดงผลการประดิษฐ์เป็นแบบจำลอง (Mass Model) เปรียบเทียบระหว่างท่ารำของคนกับท่ารำของโนราภินรีศรีวิชัยให้เห็นชัดเจนตามที่ปรากฏในรายงานการวิจัย

ภาพที่1 ภาพเปรียบเทียบท่ารำ

ที่มา: หนังสือโนรา ภูมิปัญญา จิตต์ธรรม, รัชยา วีรการณ์ ,พลากร พันธุ์มณี

2. เพื่อจัดทำเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับท่าทางของโนราภินรีศรีวิชัย กับ “ท่าครู 12 ท่ารำแม่บท”
ผู้วิจัยได้บันทึกผลการวิจัยและรวบรวมข้อมูลเป็นรูปเล่มรายงานการวิจัยแสดงกระบวนการที่นำมาไว้อย่างเป็นระบบตลอดจนแสดงขั้นตอนและกรรมวิธีในการสร้างสรรค์ผลงาน เทคนิคและกระบวนการผลิตในรูปแบบของที่รำลึก ที่ครบถ้วนกระบวนการผู้ศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาและปฏิบัติการสร้างสรรค์ได้
3. เพื่อต่อยอดการประดิษฐ์ประติมากรรมโนราภินรีศรีวิชัยลอยตัว 12 ท่ารำในรูปแบบของที่ระลึกต่อไป
จากผลสรุปข้างต้น จะพบว่าโนราภินรีศรีวิชัยที่มีท่ารำ 12 ท่าครู สามารถนำมาสร้างสรรค์ต่อในรูปแบบของที่ระลึก และเป็นเอกลักษณ์ของโนราภินรีศรีวิชัย ที่มีความเป็นสัญลักษณ์สำคัญของ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ที่ตั้งอยู่ทางภาคใต้ ที่มีความสัมพันธ์กับศิลปะพื้นบ้านประเพณีโนรา ท่าครูนับเป็นท่าสำคัญเบื้องต้นในการศึกษาก่อนที่จะรำทำโนราที่พลิกแพลงต่อไป จึงสามารถแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยง และให้ความสำคัญกับการแสดงท่าแม่บทของโนราภินรีศรีวิชัย เพื่อเผยแพร่ให้คนอื่นได้รับรู้เป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่และเป็นที่รู้จักในโอกาสต่อไป

ภาพที่ 2 ภาพโนรากินรีศรีวิชัย เรซิน
ที่มา:ภาพถ่ายโดย พลากรพันธุ์มณี

ข้อเสนอแนะ

จากการแสดงโนราที่เป็นการแสดงอัตลักษณ์ของคนในภาคใต้ที่ชัดเจนผสมกับรูปแบบศิลปะไทยที่นับว่าเป็นศิลปะคลาสสิกชิ้นหนึ่งคือภาพกิริ ได้ประดิษฐ์ร่วมกันโดยให้ช่วงบนเป็นโนราช่วงล่างเป็นกิริทำให้เกิดเป็นผลงานที่มีความสมบูรณ์งดงามมากขึ้นหนึ่งชิ้น ที่เป็นสัญลักษณ์แทน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยในอีกรูปแบบหนึ่ง งานวิจัยนี้ได้สร้างองค์ความรู้เพื่อทำโนรากินรีศรีวิชัยจะมีข้อมูลประกอบที่เป็นในสวนวิชาการซึ่งจะเป็นการเพิ่มทั้ง คุณค่าที่เป็นสัญลักษณ์แทนศิลปวิทยาการ ที่จะเข้าไปเป็นความศักดิ์สิทธิ์ และมูลค่าที่จะออกมาในรูปแบบสินค้าของที่ระลึก เข้มกัลดหรือแม้แต่จะเป็นการคิดค้นการแสดงประกอบดนตรีขึ้นมาก็ได้ การนำสิ่งที่เป็นของเก่าโบราณมาปรับปรุง ประดิษฐ์ให้เป็นของใหม่โดยไม่ละเลยคติความเชื่อดั้งเดิม กระทำด้วยความเคารพและถ้าสามารถนำมาประกอบกับองค์กรหรือสถานศึกษาจะสามารถอนุรักษ์ สืบทอดและพัฒนารูปแบบตามยุคตามสมัยได้

เอกสารอ้างอิง

- สถาบันราชภัฏสงขลา. (2539). “ขุนอุปถัมภ์นรากร”. **บันทึกกิตติมศักดิ์**. สงขลา : สถาบันราชภัฏสงขลา
- สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2542). “โนรา”. **สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้เล่ม 8**. กรุงเทพฯ : บริษัท สยามเพรสแมเนจเม้นท์
- ธรรมนิตย์ นิคมรัตน์. (2539). **โนราตัวอ่อน**. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาตามหลักสูตรศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
- สาขานาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย